

Profesor dr n. farm. Ewaryst Pawełczyk (1917–2008)

Marianna Zając, Anna Jelińska

Adres do korespondencji: Marianna Zając, katedra i Zakład Chemii Farmaceutycznej, ul. Grunwaldzka 6, 60-780 Poznań

18 listopada 2008 r. odszedł z naszego grona prof. dr n. farm. Ewaryst Pawełczyk, wybitny naukowiec, wychowawca wielu pokoleń farmaceutów, bez reszty oddany sprawom farmacji.

Ewaryst Pawełczyk urodził się 27 września 1917 roku w Charlottenburgu koło Berlina. Świadcstwo dojrzałości uzyskał w roku 1937, kończąc Gimnazjum Państwowe im. T. Kościuszki w Jarocinie. W tym samym roku rozpoczął studia farmaceutyczne na Uniwersytecie Poznańskim, które ukończył w roku 1948. Pracę naukową rozpoczął w roku 1947, będąc jeszcze studentem, jako asystent stażysta w Katedrze Chemii Farmaceutycznej, pod kierunkiem prof. dr. hab. Franciszka Adamanisa. Po ukończeniu studiów pracował równoległe w Katedrze Chemii Farmaceutycznej oraz w Instytucie Przemysłu Zielarskiego w Poznaniu, pod kierunkiem prof. dr. hab. Wacława Strażewicza, a następnie prof. dr. hab. Franciszka Adamanisa.

W Instytucie Przemysłu Zielarskiego prof. Pawełczyk przeszedł przez wszystkie szczeble kariery naukowej, od asystenta do kierownika Zakładu Hodowli Roślin (1954 r.). Rezultatem pracy w Instytucie było 25 prac doświadczalnych, dotyczących leków roślinnych, przede wszystkim hodowli roślin leczniczych, optymalizacji izolacji substancji czynnych z surowca, problematyki dojrzałości wegetatywnej jako czynnika zmiennej zawartości związków czynnych oraz identyfikacji i oznaczania substancji czynnych.

Stopień doktora nauk farmaceutycznych uzyskał w roku 1950, na podstawie pracy *Liść pokrzyki na tle dojrzałości wegetatywnej*, natomiast stanowisko docenta w roku 1956, na podstawie pracy *Wyzyskanie nasion bielunia do otrzymywania atropiny*. W uznaniu dorobku naukowego i dydaktycznego oraz działalności organizacyjnej, został uhonorowany tytułem profesora nadzwyczajnego w roku 1964 i profesora zwyczajnego w roku 1973. Profesor E. Pawełczyk uzyskał specjalizację II stopnia w zakresie analizy leków w 1974 roku oraz specjalizację II stopnia w zakresie farmacji aptecznej w 1976 roku.

W 1962 roku powierzono mu obowiązki kierownika Katedry Chemii Farmaceutycznej, które pełnił do 1987 roku. Badania naukowe, które prowadził

w macierzystej katedrze dotyczyły problematyki analitycznej oraz oceny trwałości substancji leczniczych i niektórych postaci leków.

Ogółem prof. dr E. Pawełczyk był autorem lub współautorem 221 prac, w tym 186 prac opublikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych oraz 35 opracowań zastrzeżonych, wykonanych w ramach współpracy z przemysłem farmaceutycznym. Spotkały się one z dużym zainteresowaniem i są cytowane w wielu publikacjach, a także w wielu opracowaniach monograficznych z zakresu analizy i trwałości substancji leczniczych i preparatów farmaceutycznych. Ponadto był współautorem trzech patentów i licznych opracowań monograficznych do Farmakopei Polskiej.

Na podkreślenie zasługuje także działalność dydaktyczna prof. Ewarysta Pawełczyka. Pod Jego redakcją ukazały się dwa wydania podręcznika *Chemia leków* (1978 i 1986 r.) wydanego przez PZWL w Warszawie. Był również współautorem podręczników *Chemiczna analiza leków* (1981 r.), *Podstawy trwałości leków* (1982 r.), *Chemiczne mechanizmy działania leków* (1995 r.), *Chemia leków* (2000 r. i 2006 r.) oraz trzech skryptów o charakterze analitycznym – *Chemiczna analiza ilościowa*

leków (1971 r.), *Chemiczna analiza jakościowa leków* (1972 r.) oraz *Analiza leków* (1989 r.).

Obraz działalności naukowej i dydaktyczno-wychowawczej zmarłego Profesora bardzo dobrze obrazuje rozwój naukowy Jego wychowanków, bowiem dziewiętnastu spośród nich uzyskało stopień naukowy doktora nauk farmaceutycznych, a czterech doktora habilitowanego. W kierowanej przez Profesora Katedrze Chemii Farmaceutycznej wykonano 172 prace magisterskie, z których wiele zostało nagrodzonych na wydzielonych i ogólnopolskich konkursach prac magisterskich.

Prof. Pawełczyk był człowiekiem nadzwyczaj wymagającym w stosunku do siebie, współpracowników i studentów. Wymagał pracy planowej, sumiennej, zdyscyplinowanej oraz twórczej inicjatywy. Będąc wymagającym, cieszył się jednocześnie dużą popularnością wśród studentów, którzy trzykrotnie uznali Go Najpopularniejszym Nauczycielem Akademickim Roku (1978–1980). Jego pełna zaangażowania praca naukowa, dydaktyczno-wychowawcza i organizacyjna została uhonorowana licznymi odznaczeniami państwowymi, m.in. Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1985 r.), Krzyżem Kawalerskim (1964 r.) i Komandorskim (1987 r.) Orderu Odrodzenia Polski. Ponadto uznanie dla działalności naukowej i dydaktycznej Profesora stanowią m.in. indywidualne i zespołowe nagrody I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w latach 1968, 1973, 1979, 1983 i 1984, Nagroda Naukowa Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego (1969 r.) oraz nagroda im. W. Biegańskiego.

Prof. E. Pawełczyk bardzo aktywnie uczestniczył w szkoleniu podyplomowym farmaceutów. Był cennym organizatorem i wykładawcą chemii leków w ramach szkolenia podyplomowego. Był także specjalistą wojewódzkim ds. farmacji dla województw zielonogórskiego i gorzowskiego oraz specjalistą krajowego nadzoru specjalistycznego Ministerstwa Komunikacji ds. farmacji (1963–1993). Praca ta, jak również współpraca z przemysłem farmaceutycznym – Tarchomińskimi i Poznańskimi Zakładami Farmaceutycznymi „Polfa”, Chemiczną Spółdzielnią Pracy „Synteza” i „Warta” oraz innymi jednostkami służby zdrowia przyniosły Mu uznanie władz wojewódzkich. Uzyskał m.in. honorowe odznaki Za zasługi w rozwoju województw poznańskiego (1968 r.), zielonogórskiego (1969 r.) i gorzowskiego (1987 r.), Odznakę honorową miasta Poznania (1971 r.) oraz został wpisany do Księgi Zasłużonych Wielkopolan (1985 r.).

Prof. Ewaryst Pawełczyk w czasie pracy zawodowej pełnił wiele ważnych dla uczelni funkcji – prodziekana (1962) i dziekana Wydziału Farmaceutycznego w latach 1962–1965, prorektora Akademii Medycznej ds. dydaktycznych w latach 1965–1972, dyrektora Instytutu Chemii i Analityki AM w latach 1970–1978, następnie po reorganizacji dyrektora Instytutu Leku AM w latach 1978–1982, członka Rady Wydziału Farmaceutycznego (1961 r.) i Senatu AM (1962 r.),

przewodniczącego Zespołu ds. współpracy z praktyką gospodarczą w AM (1972–1975), członka Uczelnianej Komisji Rekrutacji (1965–1972).

Uczelnia, w uznaniu Jego zasług uhonorowała Go medalem „Za zasługi w rozwoju uczelni” oraz Medalem Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego (1987 r.).

Prof. dr E. Pawełczyk w różnych okresach pracy zawodowej współpracował również z innymi instytucjami i towarzystwami naukowymi, m.in. Radą Wyższego Szkolnictwa Medycznego (członek Prezydium, przewodniczący Komisji Nauki, 1983–1985), radami naukowymi Instytutu Leków w Warszawie (1968–1986), Instytutu Przemysłu Zielarskiego w Poznaniu (1964–1974), PZF „Polfa” w Poznaniu (1970–1980), Radą Redakcyjną Biuletynu Roślin Leczniczych, Komitetem Redakcyjnym *Acta Poloniae Pharmaceutica*, Polskim Towarzystwem Farmaceutycznym (członek), Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk (członek), Komisją Leku przy Ministrze Zdrowia i Opieki Społecznej (1971–1981), Komisją Nauk Chemicznych Oddziału Poznańskiego PAN (członek Prezydium, 1973–1984), Komitetem Terapii Doświadczalnej PAN (członek 1978–1986), Komisją Analizy i Trwałości Leków PAN (1986–1989), Komisją Farmakopei Polskiej (1969–1989 członek i przewodniczący Podkomisji Chemicznej). 14 października 1987 roku na posiedzeniu Komisji Farmakopei Polskiej wręczono prof. dr E. Pawełczykowi Odznakę za Zasługi dla Instytutu Leków w Warszawie.

Profesor E. Pawełczyk, przechodząc na emeryturę w 1987 roku, nie zaprzestał działalności naukowej i dydaktycznej. W tym czasie uczestniczył m.in. w opracowaniu podręcznika *Chemia leków* (autorzy: Marianna Zajęc i Ewaryst Pawełczyk) wydanego przez Wydawnictwo Uczelniane Akademii Medycznej w Poznaniu w 2000 roku oraz *Chemia leków*, wydanie II (autorzy: Mariana Zajęc, Ewaryst Pawełczyk, Anna Jelińska), wydanego przez Wydawnictwo Naukowe Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu w 2006 roku.

Pogrzeb prof. Ewarysta Pawełczyka odbył się 25 listopada 2008 roku na cmentarzu komunalnym Miłostowo w Poznaniu, gdzie spoczął w Alei Zasłużonych. W ostatnim pożegnaniu uczestniczyła rodzina, władze Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, delegacje zakładów pracy i towarzystw naukowych, wielu wychowanków, współpracowników, przyjaciół i znajomych.

Drogi Panie Profesorze, pozostanie Pan na zawsze w naszej pamięci jako wielki naukowiec, prawy i życzliwy człowiek, do ostatnich dni zainteresowany sprawami farmacji i farmaceutów.

My, wychowankowie i uczniowie Pana Profesora, pragniemy zapewnić, że dołożymy wszelkich starań, aby godnie kontynuować stworzoną przez Pana Profesora chlubną tradycję „poznańskiej szkoły trwałości i analizy leków”.

Otrzymano: 2009.01.30 · Zaakceptowano: 2009.02.16